

บริหารทรัพย์ บริหารธรรม : พุทธวิธีในการบริหารจัดการทรัพย์สิน Assets and Dhamma Development : Buddhist Technique for Property Management

ถนัด ไชยพันธ์

Thanad Chaiyaphan

สำนักส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
office of Buddhism-Promotion and Services Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Email: Thanad_Chai@hotmail.com

บทคัดย่อ

ชาวพุทธควรนำหลักธรรมมาบูรณาการใช้ในการบริหารจัดการทรัพย์สินให้ถูกตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าให้ประชาชนหันมาสนใจทรัพย์สินภายในที่ชื่อว่าอริยทรัพย์ การตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์มาจากแนวคิดที่ว่า จะทำอย่างไรเพื่อแก้ปัญหาให้แก่ชาวบ้านอย่างครบวงจร ปัญหาชาวบ้านโดยทั่วไปคือไม่มีความรักความสามัคคีมีปัญหาการเมืองภายในหมู่บ้าน เป็นหนี้กองทุนต่างๆ ทั้งในระบบและนอกระบบ กระแสวัตถุนิยมแรงหลงใหลในวัตถุนิยมไม่รู้จักเก็บออมมีรายจ่ายมากกว่ารายได้เห็นแก่ตัวไม่มีน้ำใจ ด้วยเหตุนี้ สถาบันศาสนาหรือพระสงฆ์จึงมีบทบาทได้ชักชวนชาวบ้านให้รวมตัวกันก่อตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เอากิจกรรมการฝากเงินเป็นตัวเชื่อมให้ชาวบ้านมารวมตัวกันสอดแทรกธรรมะ เพื่อให้เกิดความรักความสามัคคี แล้วก็นำไปสู่การแก้ปัญหาเรื่องปากเรื่องท้องไม่ให้เป็นที่สิ้นมีเก็บออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น

คำสำคัญ : บริหารทรัพย์, พุทธวิธี, จัดการทรัพย์สิน

Abstract

Buddhist principles should be integrated in the management of the property was based on the principles of the Buddha to the public attention on the estate's excellent property. The truth of the savings from that concept. What to do to solve the problem for the villagers completely. The problem is that people generally do not have political unity within the village. Debt Fund, both formal and informal. Revel in the strong current, materialism does not recognize revenue over expenditure savings are selfish no good reason, this is a religious priest has persuaded the villagers to gather founded the Oath savings. Deposit taking activities served to locals gathered fielded religion. To achieve unity. It leads to the mouth of the solution, not as liabilities are saved when necessary.

Keywords : Property Management, Buddhist, Property Management.

บทนำ

มีคนจำนวนมากสงสัยว่า ทำไมทำธุรกิจและมีรายได้จำนวนมาก แต่ได้กำไรเข้ากระเป๋าไม่มากอย่างที่ควรจะเป็น ทั้งที่พยายามลดค่าใช้จ่ายแล้วก็ตาม ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่าท่านได้ละเอียดที่จะเหลียวกลับไปมองเรื่องการบริหารสินทรัพย์ในบริษัทหรือองค์กรนั่นเองซึ่งหากเราทำความเข้าใจในเรื่องการบริหารสินทรัพย์แล้ว จะพบว่า เป็นเรื่องที่ไม่ยากเกินไปในการบริหารจัดการ หากหันกลับมามองการบริหารสินทรัพย์จริงๆ นั้นไม่ได้เป็นแนวคิดใหม่แต่อย่างใด เพียงแต่เป็นเรื่องที่ผู้บริหารจำนวนมากมองข้าม การบริหารสินทรัพย์ก็คือ การทำอะไรให้สินทรัพย์ขององค์กรมีคุณค่าหรือมูลค่าเพิ่ม ซึ่งองค์กรชั้นนำทั้งในและต่างประเทศได้มีการนำแนวคิดของการบริหารสินทรัพย์มาใช้กับองค์กร และพบว่า ภายหลังจากการมุ่งเน้นการบริหารสินทรัพย์แล้ว ได้ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย เกิดการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ผลตอบแทนคุ้มค่า สามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายโดยรวมมีต้นทุนที่ต่ำลง และ ลดความต้องการของสินทรัพย์ใหม่ที่ไม่จำเป็น ด้วยการวางแผนการจัดการที่เป็นระบบสินทรัพย์ แบ่งเป็น สินทรัพย์ที่จับต้องได้ (Tangible Assets) ได้แก่ ที่ดิน อาคาร อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ ฯลฯ และสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Assets) อันได้แก่ ทรัพย์สินทางปัญญา สัดส่วนของสินทรัพย์แต่ละประเภทขององค์กรหนึ่งนั้น ขึ้นกับโครงสร้างและลักษณะของธุรกิจขององค์กร ในกรณีของธุรกิจก่อสร้าง จะมีสินทรัพย์ถาวรหรือสินทรัพย์ที่มีตัวตน (Fixed Assets) มีสัดส่วนสูงสุดและมากกว่าสินทรัพย์ไม่มีตัวตน แต่ธุรกิจคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ จะมีสินทรัพย์ที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญาสูงกว่า เนื่องจากซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์เป็นสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ หรือบริษัทโคคาโคล่า เชื่อกันว่า มูลค่าของตราสินค้า (Brand) ของโคคาโคล่า อาจจะมีมูลค่าอย่างน้อยเท่ากับสินทรัพย์ถาวรของบริษัทก็เป็นได้ ด้วยเหตุที่สินทรัพย์ก็มีวัฏจักรชีวิต (Life Cycle) ของสินทรัพย์ เหมือนคนซึ่งมีการเกิด แก่ เจ็บ และตาย การบริหารสินทรัพย์จึงทำตามวัฏจักรชีวิตของสินทรัพย์ดังรูปที่ 1 เริ่มจากการวางแผนกำหนดความต้องการ (Planning) การจัดซื้อเพื่อให้ได้มา (Acquisition) การใช้งานของสินทรัพย์ (Operation) การซ่อมแซมและการบำรุงรักษา (Maintenance) และการกำจัดสินทรัพย์หรือการจำหน่ายสินทรัพย์เมื่อหมดความจำเป็น (Disposal) องค์กรธุรกิจควรจัดทำแผนบริหารสินทรัพย์ ซึ่งแสดงชัดเจนว่า องค์กรจะจัดหาหรือพัฒนาสินทรัพย์ใหม่อะไร อย่างไร และเมื่อไร จะดำเนินการใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่ และบำรุงรักษาหรือเปลี่ยนสินทรัพย์ที่มีอยู่อย่างไร และเมื่อไร เพื่อให้มั่นใจว่า การดำเนินธุรกิจขององค์กรจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่างบเงินลงทุนมากที่สุด

ความหมายของทรัพย์สินและทรัพย์สิน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ในมาตรา 137 ว่าหมายถึง “วัตถุที่มีรูปร่าง” และได้บัญญัติความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ในมาตรา 138 ว่า “ทรัพย์สินหมายถึงความรวมทั้งทรัพย์สิน และวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า คำว่า “ทรัพย์” ตามความหมายในกฎหมายนั้น หมายถึง วัตถุมีรูปร่าง ซึ่งสิ่งที่จะเป็นทรัพย์ตามกฎหมายจะต้องเป็นวัตถุที่ประกอบขึ้นด้วยอนุของโมเลกุลอื่นทำให้เกิดเป็นรูปลักษณะต่างๆ ที่เราสามารถเห็นหรือสัมผัสได้

ส่วนคำว่า “ทรัพย์สิน” นั้น หมายรวมทั้งวัตถุที่มีรูปร่างและวัตถุที่ไม่มีรูปร่างที่สามารถมีราคาและถือเอาเป็นเจ้าของได้ ทรัพย์สินจึงมีความหมายกว้างกว่าคำว่าทรัพย์ แต่เมื่อพิจารณาทั้งสองคำประกอบกันแล้วจะเห็นได้ว่าทรัพย์เป็นส่วนหนึ่งของทรัพย์สิน นั่นเอง ดังนั้น ทรัพย์จึงหมายถึงวัตถุมีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้เช่นกัน

ลักษณะของทรัพย์

จากความหมายของคำว่าทรัพย์และทรัพย์สินดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสิ่งใดจะเป็นทรัพย์ และทรัพย์สินตามความหมายของกฎหมายจะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญรวม 3 ประการด้วยกัน หากขาดลักษณะหนึ่งลักษณะใดไปก็จะเป็นทรัพย์หรือทรัพย์สิน ลักษณะดังกล่าวได้แก่

1. เป็นวัตถุมีรูปร่างหรือวัตถุไม่มีรูปร่างก็ได้

คำว่า “วัตถุมีรูปร่าง” หมายถึง สิ่งที่มีมองเห็นได้ด้วยตาและสามารถหยิบ จับ หรือถือได้เพราะสิ่งต่างๆ เหล่านั้นประกอบขึ้นด้วยโมเลกุลซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของสสาร ทำให้เราสามารถมองเห็นรูปร่างลักษณะได้ เช่น กระจาปากกา แก้วน้ำ โต๊ะ เก้าอี้ รถ บ้านเรือน เป็นต้น มีข้อสังเกตเกี่ยวกับเรื่อง “กระแสไฟฟ้า” ซึ่งเราไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า แต่กระแสไฟฟ้าประกอบขึ้นด้วยอนุต่างๆ ที่ก่อให้เกิดเป็นกระแสไฟฟ้า อนุเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่มีรูปร่าง ดังนั้น กระแสไฟฟ้าจึงถือว่าเป็นวัตถุมีรูปร่างอันจัดว่าเป็นทรัพย์ตามกฎหมาย ดังนั้น ผู้ใดลักกระแสไฟฟ้าใช้จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา (บัญญัติ สุขีวะ, 2530:4)

คำว่า “วัตถุไม่มีรูปร่าง” หมายถึง สิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา ไม่สามารถสัมผัส หยิบหรือจับได้ เช่น พลังงานน้ำตก พลังงานปรมาณู พลังลม แก๊ส เป็นต้น

2. วัตถุนั้นอาจมีราคาได้

คำว่า “อาจมีราคาได้” หมายถึง วัตถุนั้นมีคุณค่าอยู่ในตัวของมันเอง กล่าวคือ ของบางอย่างถึงแม้จะไม่มีราคาที่จะซื้อขายกันในท้องตลาด แต่หากมีคุณค่าทางจิตใจของบุคคลหนึ่งบุคคลใดแล้ว ย่อมถือว่าของนั้นอาจมีราคาได้ เช่น กระจุกของบรรพบุรุษ ศพของบุพการี เลือดของมนุษย์ ชื่อสกุล เป็นต้น

3. วัตถุนั้นอาจถือเอาได้

คำว่า “อาจถือเอาได้” หมายถึง การที่มนุษย์สามารถเข้าหวงแหงนหรือเข้ายึดถือเอาเป็นเจ้าของได้ เช่น ที่ดิน บ้านเรือน รถยนต์ เงินตรา เป็นต้น สำหรับสิ่งที่มีมนุษย์ยังไม่สามารถเข้าถือเอาได้ เช่น ก้อนเมฆ ดวงจันทร์ ดวงดาว เหล่านี้ไม่ถือเป็นทรัพย์หรือทรัพย์สิน นอกจากนี้ คำว่า “อาจถือเอาได้” มิได้หมายถึงเฉพาะสิ่งของที่บุคคลอาจหยิบ จับ หรือถือเอาได้อย่างจริงจังเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงสิ่งที่ไม่รูปร่างซึ่งบุคคลสามารถแสดงอาการหวงห้าม หวงแหงนหรือยึดถือไว้เพื่อตน และห้ามมิให้บุคคลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับทรัพย์นั้นได้อีกด้วย เช่น บรรดา

สิทธิต่างๆ ที่บุคคลพึงมีพึงได้ตามกฎหมาย อันได้แก่ กรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครอง สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน ลิขสิทธิ์ สิทธิในเครื่องหมายการค้า สิทธิบัตร เป็นต้น

ความหมายทรัพย์สินตามแนวพระพุทธศาสนา

ในเบื้องต้นของบทความนี้ผู้เขียนเห็นว่าควรทำความเข้าใจความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” คือ ทรัพย์สินคืออะไร มีความจำเป็นและสำคัญกับชีวิตอย่างไร ในทางพระพุทธศาสนา ได้ให้ความหมายของทรัพย์สินไว้ 2 ประเภท คือ (1) อามิสโภคะ ทรัพย์สิน คือ สิ่งของต่าง ๆ เช่น แก้วแหวน เงินทองบ้านเรือน (2) ธรรมโภคะทรัพย์สิน คือ ธรรม ได้แก่ อริยทรัพย์ (ปุ.ป. ตง/669/409) 7 ประการ ซึ่งทรัพย์สินทั้ง 2 อย่างนี้ ต้องเกิดขึ้นด้วยวิธีการที่ชอบธรรมและถูกต้องดีงาม ในทางพระพุทธศาสนาแยกที่มาของทรัพย์สิน 2 ด้าน คือ

1) ด้านทรัพย์สินเงินทอง เป็นทรัพย์สินภายนอกที่แสวงหามาด้วยสัมมาชีพเกิดขึ้นด้วยความชอบธรรม

2) ด้านทรัพย์สินภายใน เรียกว่า อริยทรัพย์ ความดีงามต่าง ๆ เป็นคุณธรรมที่เป็นคุณค่าภายในตัวบุคคล มีศรัทธา ศีล เป็นต้น ในภาษาบาลีมีอีกคำหนึ่งที่ใช้แทนทรัพย์สิน คือ ณะนัง มีปรากฏในพระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค คือ

1. สัทธาณะนัง หมายถึง ความศรัทธาที่จะไฝหหาความจริงต่างๆ เป็นทรัพย์สินทางใจ
2. สีลณะนัง หมายถึง การรักษาศีลไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน
3. ทิริณะนัง หมายถึง การละอายต่อบาปเป็นทรัพย์สินทางใจ
4. โอตตปปะระณะนัง หมายถึง การเกรงกลัวต่อบาป
5. สุตตะณะนัง หมายถึง การหมั่นศึกษา ค้นคว้า สดับตรับฟังในวิชาการต่างๆ
6. จาคะณะนัง หมายถึง การเสียสละ การบริจาคเพื่อกำจัดความโลภ
7. ปัญญาณะนัง หมายถึง ทรัพย์สิน คือ ความรอบรู้มีปัญญา

ทรัพย์สินในความหมายของฝ่ายโลก หมายถึง ทรัพย์สินเงิน ทอง ข้าวของต่างๆ ที่เคลื่อนที่ได้ได้เรียกชื่อว่า สंहาริมทรัพย์ และทรัพย์สินที่เป็นเครื่องอุปโภคบริโภคนานาชนิด ที่มนุษย์ยึดถือว่าเป็นของมีค่า ใช้เป็นเครื่องแลกเปลี่ยนใช้แทนเงินทอง สิ่งของต่างๆ ที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เรียกชื่อว่า อสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์สินในความหมายทางโลกมักจะใช้คำว่า เงิน แทนค่าในการแลกเปลี่ยน แทนค่าของสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ คำว่า “เงิน” เงินคือวัตถุที่ใช้วัดราคาในการซื้อขายและแลกเปลี่ยนกัน วัตถุที่มีตราของรัฐ ใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย ได้แก่ เหรียญกษาปณ์และธนบัตรบางครั้งเรียกว่าเงินตราโบราณใช้ว่า เงิน หรือ เงินอน ก็มี ตามหลักเศรษฐศาสตร์ คือ วัตถุที่กำหนดใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือชำระหนี้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542,2546) เงินเป็นสิ่งที่ใช้แรกเปลี่ยนกับทุกสิ่งทุกอย่างที่เราต้องการได้ และยังเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะหากไม่มีเงินแล้ว เชื่อได้ว่าความเป็นอยู่คงจะไม่ดีนัก (พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ),2547:82) เงินเป็นเครื่องมือซึ่งทุกคนต่างเห็นชอบร่วมกันว่า เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนสินค้าชนิดหนึ่งกับสินค้าชนิดอื่นๆ ที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในการชำระสินค้า หรือในการปลดปล่อยพันธะทางธุรกิจอย่างอื่นฯ (David Hume,1973:25)

สรุปความหมายของทรัพย์ ความหมายของทรัพย์ ในพระพุทธศาสนาเมื่อพูดถึงทรัพย์มีความหมาย 2 ประการ หมายถึงทรัพย์ภายนอกคือทรัพย์สินเงินทอง และทรัพย์ภายในคืออริยทรัพย์ 7 ประการ มีความหมายกว้างกว่าฝ่ายโลก ส่วนความหมายของทรัพย์ในฝ่ายโลก หมายถึงสิ่งของที่สมมติค่าขึ้นมาเพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนไม่ว่าจะเป็นของที่เคลื่อนที่ได้หรือสิ่งที่ไม่เคลื่อนที่ได้ เป็นวัตถุเป็นทรัพย์ภายนอกที่ใช้แลกเปลี่ยนกัน มีความหมายเพียงวัตถุภายนอกเท่านั้นที่ใช้แลกเปลี่ยน ไม่ครอบคลุมถึงทรัพย์ภายใน ที่เป็นคุณธรรมในจิตใจที่เรียกว่าอริยทรัพย์ โดยส่วนมากฝ่ายโลกใช้ศัพท์สมมติแทนว่า “เงิน” ความสำคัญของทรัพย์การดำรงชีวิตของมนุษย์มนุษย์ต้องอาศัยปัจจัยสี่ มีเสื้อผ้าอาหาร ที่อยู่อาศัยยารักษาโรคเป็นปัจจัยพื้นฐานของทุกคน นอกจากปัจจัยสี่แล้วมีอะไรบางอย่างที่เป็นความจำเป็นของมนุษย์จากการศึกษาในพระไตรปิฎกในวัชตมิสูตร ทสกนิบาต อังคุตตรนิกาย มีเนื้อหาที่กล่าวถึงสิ่งที่มีความสำคัญ ที่เป็นสาระหรือสิ่งที่ประเสริฐสำหรับชีวิตของผู้ครองเรือนไล่เรียงความสำคัญตามลำดับเริ่มจากทรัพย์ภายนอกไปสู่ทรัพย์ภายใน ดังนี้

1. ความเจริญด้วยอสังหาริมทรัพย์ มีสวนไร่นา เป็นต้น
2. เจริญด้วยสังหาริมทรัพย์ มีเงินทอง ข้าวเปลือก เป็นต้น
3. เจริญด้วยบุตรธิดาและภรรยา
4. เจริญด้วยข้าทาสบริวาร ลูกน้อง กรรมกร คนใช้
5. เจริญด้วยสัตว์เลี้ยงต่าง ๆ ในกรณีที่มีอาชีพทางเลี้ยงสัตว์
6. เจริญด้วยศรัทธา คือ ความเชื่ออันมั่นคง
7. เจริญด้วยศีล คือ การควบคุมกายและวาจาตนเองให้ปกติ
8. เจริญด้วยสุตะ คือ การศึกษา การสดับตรับฟัง ความรู้ในวิชาการต่าง ๆ
9. เจริญด้วยจาคะ คือ การเสียสละเกื้อกูลแก่คนอื่น
10. เจริญด้วยปัญญา คือ มีความรู้ในเหตุผลต่าง ๆ ทั้งด้านดีและไม่ดี

ทั้งสิบข้อนี้พระพุทธองค์ตรัสว่า ชื่อว่าเจริญด้วยความเจริญอันประเสริฐ เพราะสามารถถือเอาสิ่งที่เป็นสาระ คือฝั่งที่ประเสริฐแห่งชีวิต และตรัสสรุปว่า “บุคคลใดในโลกนี้ย่อมเจริญด้วยทรัพย์ ข้าวเปลือก บุตร ภรรยา และสัตว์สี่เท้า บุคคลนั้นย่อมเป็นผู้มีโชค มียศ เป็นผู้อันญาติมิตร และพระราชอาบูชาแล้ว บุคคลใดในโลกนี้ ย่อมเจริญด้วยศรัทธา ศีล สุตะ จาคะและปัญญา บุคคลเช่นนั้นเป็นสัพบุรุษ มีปัญญาเครื่องพิจารณา ย่อมเจริญด้วยความเจริญทั้งสองประการในปัจจุบัน” ผู้หวังความเจริญในชีวิตสามารถเอาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต โดยเล็งเห็นประโยชน์ที่จะพึงมีในชีวิตผู้ครองเรือนที่จะพึงได้รับ เพราะทรัพย์มีความสำคัญในฐานะให้ความสุขแก่ชีวิตของผู้ครองเรือนคือ มีทรัพย์ใช้ก็อิ่มใจอุ่นใจ มีความจำเป็นเมื่อไหร่ก็นำมาใช้ด้วยความภาคภูมิใจ เมื่อมีทรัพย์แล้วไม่ต้องไปยืมให้เป็นที่ใคร เพราะเป็นหนี้แล้วไม่มีความสุข ไม่ต้องกลัวว่าจะมีผู้มาทวงหนี้ เมื่อมีเงินใช้ไม่เป็นหนี้ใคร ไม่ต้องลำบากใจที่จะเลี้ยงชีพด้วยการไปประกอบอาชีพที่ผิดศีล ในพระสูตรต้นตปิฎกพระพุทธเจ้าได้ตรัสกับอนาถบิณฑิกเศรษฐี มีเนื้อความว่า สุข 4 ประการคฤหบดีอันคฤหัสถ์ผู้ครองเรือนพึงรับตามกาลตามสมัย (อัง.จตุก. 21/61/79) คือ

1. อติสุข สุขเกิดแต่การมีทรัพย์

2. โภคะสุข สุขเกิดแต่การจ่ายทรัพย์บริโภคะ
3. อณะณะสุข สุขเกิดแต่การไม่เป็นหนี้
4. อณะวัชรสุข สุขเกิดแต่การเป็นผู้ปราศจากโทษ

สรุปความสำคัญและความจำเป็นของทรัพย์สำหรับผู้ครองเรือน ผู้ครองเรือนพึงมุ่งไปที่ประโยชน์ของทรัพย์ 4 ประการ ไม่ได้มีทรัพย์เพื่อเป็นทาสของทรัพย์ สำหรับผู้ครองเรือนนั้นควรมีทั้งวัตถุทรัพย์และอริยทรัพย์ตามความจำเป็นในการดำรงชีวิต คือ มีอสังหาริมทรัพย์คือสวนไร่นา เป็นต้นเป็นที่อยู่เป็นที่ทำกินเลี้ยงชีพ มีสังหาริมทรัพย์ มีเงินทอง ข้าวเปลือก เป็นต้นไว้ใช้จ่ายไว้แลกเปลี่ยนในการดำรงชีวิต มีบุตรธิดาและภรรยาไว้เป็นคู่ครองสืบเชื้อสายดำรงตระกูล มีข้าทาสบริวาร ลูกน้องกรรมกร คนใช้ ไร่ไถ่เกื้อกูลซึ่งกัน มีสัตว์เลี้ยงต่าง ๆ ไว้กินไว้ใช้ไว้ซื้อขายแลกเปลี่ยนในกรณีที่มีอาชีพทางเลี้ยงสัตว์ มีศรัทธา คือ ความเชื่อที่ถูกต้องตั้งมานำชีวิตไปสู่ที่เจริญ มีศีล คือ การควบคุมกายและวาจาตนเองให้ปกติไม่ใช้ชีวิตไปตกในสิ่งที่ชั่วผิดทาง มีสุตะ คือ การศึกษา การสดับรับฟัง ความรู้ในวิชาการต่างๆ เพื่อประกอบอาชีพและป้องกันภัยที่จะมาถึงตนมีจาคะ คือ การเสียสละเกื้อกูลแก่คนอื่น มีความรู้ในเหตุผลต่างๆ ทั้งด้านดีและไม่ดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมและทำตนให้เป็นประโยชน์ไม่เสียหายที่เกิดที่ตามมาเป็นคน

เราจะเริ่มต้นการบริหารสินทรัพย์อย่างไรดี

ในการจะเริ่มต้นการบริหารสินทรัพย์นั้น เราจะเริ่มจากการจัดทำข้อมูลสินทรัพย์ของหน่วยงานโดยการเก็บข้อมูลในปัจจุบันว่า องค์กรเราในขณะนี้ มีสินทรัพย์อะไรอยู่บ้าง ทั้งที่ใช้งานอยู่และไม่ได้ใช้งานแล้วซึ่งองค์กรจะนำข้อมูลสินทรัพย์ที่มีอยู่นั้น มาวิเคราะห์ประกอบการตัดสินใจ เพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการสินทรัพย์ ซึ่งการบริหารสินทรัพย์มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวางแผนกำหนดความต้องการสินทรัพย์

การวางแผนเป็นรากฐานที่สำคัญของการสร้างความสำเร็จในการบริหาร ความสำเร็จขององค์กรทั้งหลายจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อใช้แผน (PLAN) เป็นเข็มทิศหรือแนวทางไปสู่จุดหมายที่ต้องการ ดังนั้นการวางแผนกำหนดความต้องการสินทรัพย์กับการดำเนินงานจึงเป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการควบคู่กันไป นั้นแสดงให้เห็นว่า ในการจัดทำแผนงานหรือโครงการอะไรก็แล้วแต่ ผู้บริหารจะต้องกำหนดให้ได้ว่า แผนงานหรือโครงการนั้นต้องการ “สินทรัพย์” ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินงานอะไรบ้าง เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

กระบวนการวางแผนการปฏิบัติงานเริ่มต้นจาก (1) การกำหนดผลลัพธ์หรือจุดหมายเป็นอันดับแรก จากนั้นจะตามด้วย (2) การกำหนดผลงานหรือวัตถุประสงค์แล้วจึงตามด้วย (3) การกำหนดกระบวนการหรือวิธีการ และ (4) การกำหนดทรัพยากร ตัวอย่างเช่น โครงการสร้างเขื่อนซึ่งมีจุดหมายเพื่อให้ราษฎรมีน้ำไว้ใช้อุปโภคบริโภคและใช้ในการเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ ให้ความช่วยเหลือหมู่บ้านเป้าหมายมิให้ขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้รวมถึงป้องกันน้ำท่วมในช่วงน้ำหลาก วัตถุประสงค์รองคือ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาและเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ ส่งเสริมรายได้ให้กับราษฎรในพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัด ขั้นตอนการวางแผนกำหนดความต้องการสินทรัพย์จึงต้องกำหนดผลลัพธ์คือ ต้องมีเขื่อนก่อนเป็นอันดับ

แรก โดยอาจมีการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการสร้างเขื่อนในพื้นที่เป้าหมายก่อนเมื่อเห็นว่าเหมาะสม ต่อไป (2) จึงกำหนดผลงานที่ได้จากการที่มีเขื่อนตามผลการศึกษาความเป็นไปได้สรุปไว้ และวัตถุประสงค์หลักและวัตถุประสงค์รองดังกล่าว ต่อไป (3) จึงมีการดำเนินการวิธีให้ได้พื้นที่ เมื่อได้แล้วจึงรวบรวมจัดทำเป็นโครงการก่อสร้างเขื่อน และ (4) ระบุทรัพยากรต่างๆที่ต้องใช้ทั้งหมด รวมถึงงบประมาณในการดำเนินการก่อสร้าง เพื่อเสนอขออนุมัติผู้มีอำนาจต่อไปเป็นอันเสร็จในการวางแผน

การดำเนินการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ (EFFICIENCY) จะเป็นการทำงานเพื่อให้ได้ผลงานที่ดีโดยการใช้ทรัพยากรที่ประหยัด นั้นแสดงให้เห็นว่า ในการจัดทำแผนงาน โครงการต่างๆ จะต้องแสดงให้เห็นถึงความต้องการ “สินทรัพย์” ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ และหากต้องการให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากที่สุดก็จำเป็นต้องจัดหา “สินทรัพย์” ที่มีปริมาณ คุณภาพ ราคาที่เหมาะสมและได้มาในเวลาที่ต้องการใช้ ดังนั้น คำว่า “ประหยัดมากที่สุด” มิได้หมายถึง ใช้สินทรัพย์ให้น้อยที่สุด แต่เป็นการแสดงให้เห็นถึงการ ใช้สินทรัพย์ให้เต็มศักยภาพของสินทรัพย์นั้นๆ ดังนั้นในการดำเนินการจัดหาซึ่งสินทรัพย์เพื่อใช้ในการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆขององค์กร ควรคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) สินทรัพย์ที่ต้องการนำมาใช้งานชนิดนั้นมีอยู่เดิมบ้างหรือไม่ สภาพเป็นอย่างไร
- 2) หากสินทรัพย์นั้นมีอยู่เดิม ต้องพิจารณาว่ามีการใช้งานเต็มศักยภาพหรือไม่
- 3) สามารถใช้สินทรัพย์ชนิดนั้นร่วมกับโครงการอื่นได้หรือไม่
- 4) แล้วจึงจะมาพิจารณาว่า จำนวนสินทรัพย์เหล่านั้นมีความจำเป็นต้องจัดหาเพิ่มเติมจำนวนเท่าใด

นอกจากนั้นในการกำหนดแผนความต้องการ สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะนำมาประกอบการพิจารณาคือ ช่วงเวลาในการใช้งานของสินทรัพย์ชนิดต่างๆ นั่นคือ การจัดหาจะต้องมีความสอดคล้องกับช่วงเวลาในการใช้งานด้วย

2. การซื้อสินทรัพย์ สร้างสินทรัพย์ หรือรับโอนสินทรัพย์ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการใช้งานสินทรัพย์และอายุการใช้งานของสินทรัพย์ ได้แก่ ความยั่งยืน เงินลงทุน (Capital Cost) การออกแบบและมาตรฐานการก่อสร้าง การทดสอบใช้งาน และการรับประกันของผู้จำหน่ายหรือผู้ก่อสร้าง ซึ่งผู้บริหารจะต้องตัดสินใจว่า จะซื้อใหม่ หรือสร้างขึ้นเอง หรือรับโอนมาจากที่อื่นหรือโครงการอื่น โดยคำนึงถึงระยะเวลาที่จะใช้ และจำนวนชั่วโมงการใช้งานต่อวัน หากเป็นการใช้เพียงครั้งเดียว ก็ควรพิจารณาเช่า หรือยืมมาจากโครงการอื่น หรือหน่วยงานอื่น เป็นต้น แต่หากเป็นการใช้อย่างเต็มเวลาหรือตลอดเวลาก็ควรพิจารณาซื้อมาใช้

3. การใช้งานหรือการบำรุงรักษาสินทรัพย์ การใช้งานเป็นเรื่องของการใช้เครื่องจักร อุปกรณ์ หรืออาคาร ต่างๆ ส่วนการบำรุงรักษาประกอบด้วย การซ่อมบำรุงเพื่อป้องกัน (Preventive Maintenance) เพื่อยืดอายุการใช้งานและการซ่อมบำรุงเพื่อแก้ไข (Reactive Maintenance) ในกรณีที่ไม่สามารถใช้งานสินทรัพย์ได้ ซึ่งผู้บริหารควรคำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้งานและบำรุงรักษาเช่น รถยนต์ยุโรปนอกจากจะมีราคาสูงแล้ว ยังมีค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา

ที่สูงอีกด้วย

4. การติดตามประเมินสภาพและผลการทำงานของสินทรัพย์เพื่อหาว่า การทำงานของสินทรัพย์จะล้มเหลวเมื่อไรและอย่างไร และจะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างไร โดยการบำรุงรักษา การฟื้นฟูสภาพเพื่อให้ใช้งานได้อีก การตัดจำหน่ายและขายสินทรัพย์ที่ใช้งานไม่ได้แล้ว หรือไม่จำเป็นอีกต่อไป หรือนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น

ระบบการบริหารสินทรัพย์อาจจะดูยุ่งยากและใช้เวลานานสำหรับการเริ่มต้นในครั้งแรก เนื่องจากเป็นกระบวนการ ที่เราไม่เคยทำมาก่อน แต่เมื่อเราได้นำขั้นตอนต่างๆ ในการบริหารสินทรัพย์มาใช้ในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วจะพบว่า องค์กรของท่านสามารถวางแผนปรับเปลี่ยน และเลือกการลงทุนได้ง่ายขึ้นเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายและลดความสูญเสียและความเสี่ยง การทำเช่นนี้จะส่งผลดีต่อองค์กรในระยะยาว

วิธีการบริหารจัดการทรัพย์สินในพระพุทธศาสนา

วิธีการบริหารจัดการทรัพย์สินตามแนวพระพุทธศาสนา ในพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มนุษย์มีความจำเป็นที่ต้องใช้ปัจจัย 4 มีเสื้อผ้า อาหาร ที่อยู่อาศัยและ ยา รักษาโรค ในชีวิตฆราวาสนั้นต้องใช้ทรัพย์สินหรือเงินในการหาสิ่งเหล่านี้มา ถ้าไม่มีทรัพย์สิน ชีวิตอาจจะไม่มีความสุข เป็นทุกข์ที่ไม่มี เป็นทุกข์เมื่อถึงเวลาที่จะต้องใช้จ่าย เป็นทุกข์ที่ต้องยืมแล้วเป็นหนี้คนอื่นเป็นทุกข์ที่ต้องเสี่ยงต่อการประกอบอาชีพที่ไม่สุจริต ดังนั้นในชีวิตประจำวันมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการทรัพย์สินให้มากที่สุด จะทำอย่างไรถึงจะได้ทรัพย์สินมาด้วยความบริสุทธิ์ เมื่อได้ทรัพย์สินมาแล้ว จะใช้จ่ายอย่างไร สิ่งไหนควรจ่าย สิ่งไหนไม่ควรจ่าย สิ่งไหนใช้เกิดประโยชน์ สิ่งไหนใช้แล้วเกิดโทษ เมื่อได้มาแล้วควรแบ่งตามสัดส่วนในการใช้อย่างไร เป็นเรื่องที่เราจะต้องศึกษา ในพระพุทธศาสนามีแนวทางในการบริหารจัดการแต่อย่างไร ผู้เขียนจะนำเสนอในการบริหารจัดการแต่ละด้านดังนี้

1. หลักธรรมว่าด้วยการหาทรัพย์สิน

เมื่อมนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ชีวิตด้วยปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิต ตรานานเท่าใด ความจำเป็นที่จะต้องหาทรัพย์สินมาซื้อปัจจัย 4 ก็มีความจำเป็นตราบนั้นในพระพุทธศาสนามีคุณธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในการหาทรัพย์สิน เป็นหลักธรรมสำหรับการตั้งตัวได้ในโลกนี้ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า คาถาหัวใจเศรษฐี หรือทิวรรุณมิกัตถประโยชน์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2538:142-143) มี 4 ประการ

(1) อุภูฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น มีความขยันในการหาทรัพย์สิน

(2) อารักขาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา เมื่อได้ทรัพย์สินมาแล้วให้รู้จักเก็บรักษา

(3) กัลยาณมิตรตตา ความมีเพื่อนเป็นคนดีเพื่อนดีจะชี้ชวนทรัพย์สินและป้องกันไม่ให้เสียทรัพย์สิน

(4) สมชีวิตา เลี้ยงชีวิตสมควรแก่กำลังทรัพย์สิน ใช้จ่ายให้สมควรแก่ฐานะของตน

หลักธรรมะสี่ข้อนี้มีเหตุมีผลสำหรับการหาทรัพย์สินเข้าบ้าน เพราะโดยทั่วไปแล้วคนที่ไม่มีทรัพย์สินมีสาเหตุที่แตกต่างกัน บางคนก็เกียจคงมีมือเท้าไม่ชอบทำงานจึงไม่มีทรัพย์สิน บางคนทำงาน

หาทรัพย์มาได้แต่ไม่รู้จักเก็บไม่รู้จักรักษาใช้ไปในทางที่ผิดๆ ใช้ไปในทางอบายมุข เป็นต้น หรือไม่
ออมไม่เก็บไม่ไปลงทุนในทางที่จะเกิดดอกผลได้มาแล้วก็หมดไป บางคนไม่มีเพราะได้เพื่อนไม่ดี
ขยันทำงานทำทุกวันได้เงินมาแล้ว เพื่อนชวนไปใช้จ่ายในทางอบายมุข บางครั้งไม่มีงานทำไม่มี
เพื่อนที่ไหนจะแนะนำงานที่ดีให้ บางคนไม่มีทรัพย์เพราะใช้ชีวิตเกินฐานะ ได้มาวันละหนึ่งร้อย
บาทใช้เกินกว่าหนึ่งร้อยบาท เป็นต้น ไม่รู้จักประมาณตน จึงไม่มีทรัพย์ ในทางพระพุทธศาสนา
พระพุทธเจ้าจึงทรงแนะนำให้ผู้ครองเรือนที่ปรารถนาตั้งตัวได้ในโลกนี้ด้วยธรรมสี่ข้อคือ ให้ขยัน
หาทรัพย์ไม่มั่งอ่องเท่าขอทางใดที่เป็นงานบริสุทธิ์เป็นได้มาซึ่งทรัพย์ก็ตั้งใจอดทนทำ เมื่อได้มา
แล้วก็เก็บรักษาไว้ให้ดีด้วยวิธีการต่างๆ ด้วยการเอาไปลงทุนบ้าง ด้วยการเก็บออมไว้ในธนาคาร
บ้าง ด้วยการบำรุงเลี้ยงบิดามารดาและคนรอบข้างบ้างเป็นการเก็บที่เกิดคุณค่าไว้ใช้เมื่อจำเป็น
จากนั้นให้คบหาเพื่อนที่ดีเพราะเพื่อนที่ดีจะคอยช่วยเหลือเราเป็นหูเป็นตาให้เราอีกทางหนึ่งคือ
เมื่อเห็นแหล่งที่มาแห่งทรัพย์เพื่อนจะชี้ให้เราไปลงทุนซื้อขายให้ได้กำไรมา ถ้าเห็นปัญหาอุปสรรค
จะเกิดแก่ทรัพย์แก่เราเพื่อนก็จะคอยเตือนเรา การมีเพื่อนดีเป็นหูเป็นตาเป็นไม้เป็นมือแทนเรา
ได้ตั้งการมีเพื่อนดีจึงมีความสำคัญในการหาทรัพย์เป็นอย่างยิ่งเมื่อเรามีทรัพย์แล้วเราต้องรู้จัก
ประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์ให้สมกับฐานะของเราให้รู้คุณค่าและความจำเป็นทุกครั้งที่การใช้
ทรัพย์ ว่ามีความจำเป็นแค่ไหน ที่กล่าวสรุปมาทั้งหมดนี้เป็นแนวทางที่พระพุทธเจ้าให้เป็นแนวทาง
ในการหาทรัพย์ แม้กาลเวลาจะผ่านไปนานแล้วก็ยังใช้ได้กับปัจจุบัน

2. หลักธรรมว่าด้วยการดูแลทรัพย์

ในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต (องจตุกก. 21/158/336) พระพุทธองค์ได้ทรงแสดง
ธรรมสำหรับดำรงความมั่นคงของตระกูลของคนทั้งหลายให้ยั่งยืนไว้ 4 ประการ คือ

1. ฌัญญุคเวสนา ของหายของหมด รู้จักหามาไว้
2. ชชชินณปฏิสังขรณา ของเก่าชำรุด รู้จักบูรณะซ่อมแซม
3. ปริमितปานโกชนา รู้จักประมาณในการกินในการใช้
4. อธิปัจจสีลัตตสถาปนา ตั้งหญิงหรือชายมีศีลเป็นพอบ้าน

จากหลักธรรมดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่าผู้ที่จะมาดูแลทรัพย์มาดูแลตระกูลนั้น ต้องเป็น
ผู้ที่มีความรอบรู้ รู้ว่าอะไรมีความจำเป็นในชีวิตประจำวันก็หามาเข้าบ้าน เพื่อใช้สอยให้บ้าน
อะไรที่เสียหายก็นำมาซ่อมแซมบูรณะใช้อย่างถนอมรู้ถึงคุณค่าก็เก็บรักษาให้เป็นที่ไม่ให้ทิ้งให้
เสียหาย การใช้ทรัพย์ผู้ดูแลควบคุมทรัพย์ต้องรู้จักประมาณในการกิน ในการใช้ ให้สมควรแก่
ฐานะของตน ใช้อย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเหมือนบทพิจารณาปัจจัย 4 มีจิวร
บิณฑบาต เสนาสนะและยา เป็นต้น ถ้าเป็นชาวบ้านก็เปลี่ยนมาเป็น เสื้อผ้า อาหาร ที่อยู่อาศัย
และยารักษาโรค เป็นต้นให้รู้ถึงคุณค่าในการใช้

3. หลักธรรมว่าด้วยการใช้ทรัพย์ที่ได้มา

การวางแผนในการใช้ทรัพย์มีความจำเป็นมาก เพราะมนุษย์ยังมีกิเลสหนามีเท่าไรใช้หมด
เพราะธรรมชาติของมนุษย์มีความอยากไม่รู้จักพออย่างที่ปรากฏในพระสูตรว่า “โลกพร่องอยู่เป็น
นิตยไม่รู้จักอิมเป็นทาสแห่งตัณหา” (ม.ม. 13/306/369) เปรียบเทียบความต้องการของมนุษย์
ว่า “แม่น้ำเสมอด้วยตัณหาไม่มี” (ปุ.ธ. 25/251/110) เพราะฉะนั้นถ้าเราไม่มีการวางแผนที่ดีใน

การใช้ทรัพย์แล้วการใช้ทรัพย์ของเราอาจจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แล้วก็หมดไปในที่สุด ดังนั้นในพระพุทธศาสนามีแผนการอย่างไรในการใช้ทรัพย์เป็นสิ่งที่เราชาวพุทธต้องศึกษาเป็นสิ่งที่เราชาวพุทธต้องศึกษา ในพระไตรปิฎก สังคาลสูตร ที่ชนิกาย ปาฎิกวรรคได้เสนอแนวทางในการบริหารจัดการทรัพย์ไว้ดังนี้ ให้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน(ที.ปา. 11/197/202) คือ ส่วนที่ 1 ใช้เลี้ยงตน เลี้ยงครอบครัวดูแลคนเกี่ยวข้องและทำเป็นประโยชน์สาธารณะ ส่วนที่ 2 และ ส่วนที่ 3 ใช้เป็นทุนประกอบสัมมาอาชีพ ส่วนที่ 4 เก็บออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น คฤหัสถ์ในตระกูล ครั้นสะสมโภคสมบัติได้อย่างนี้แล้ว พึงแบ่งโภคสมบัติออกเป็นสี่ส่วน เมื่อพิจารณาการใช้ทรัพย์ตามพระสูตรนี้แล้ว เราจะมึทิศทางการใช้ทรัพย์ที่ชัดเจนว่าส่วนไหนควรทำอะไร ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ตามส่วนที่มันควรจะเป็น ในทางพระพุทธศาสนาไม่ได้มีการกะเกณฑ์ว่าจะต้องมีทรัพย์มากหรือมีทรัพย์น้อยเท่าไร แต่ขึ้นอยู่กับการใช้ชีวิตตามสมชีวิตา มีน้อยใช้มากก็ไม่ดี ทำให้เป็นหนี้ เป็นทุกข์ มีมากใช้น้อยก็ไม่ดี ทำให้เกิดสนิมความตระหนี่ในใจ ละโอกาสที่จะเอาไปสร้างบารมีให้แก่ตนเอง

4. การใช้ทรัพย์ที่ทำให้เกิดโทษ

ในพระพุทธศาสนามีทัศนะเกี่ยวกับทรัพย์ว่า ทรัพย์มีทั้งประโยชน์และโทษ มีประโยชน์ให้ความสุขได้เหมือนที่กล่าวไว้ในความสุขของผู้ครองเรือน (อง.จตุกก. 21/61/79) และมีโทษเหมือนที่กล่าวเปรียบเทียบกับภิกษุฟังว่า ทรัพย์มีโทษเปรียบเหมือนงูพิษการที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับทรัพย์ ต้องพิจารณาให้ดี ใช้ทรัพย์อย่างมีปัญหา ใช้ทรัพย์ในฐานะที่เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการทำงาน อย่าให้เป็นโทษของทรัพย์ เพื่อไม่ให้เกิดโทษเป็นเวรเป็นกรรมที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองและคนรอบข้าง ทั้งในชาตินี้และชาติหน้า ในการประกอบอาชีพ พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในมังจลาณชชา (อง.ปญจก. 22/177 – 285) เกี่ยวกับอาชีพที่ต้องห้าม มีการค้าขาย 5 ประการที่อุบาสกอุบาสิกาไม่ควรทำคือ 1.สัตตวนิชชา หมายถึง การสร้างหรือใช้ให้สร้างอาวุธนั้น เช่น หอก ดาบ ปืน และเครื่องประหัตถ์ประหารทั้งหลาย 2.สัตตวนิชชา หมายถึง การค้าขายมนุษย์ ทำให้หมดอิสรภาพ 3.มสฺสวณิชชา หมายถึง การค้าขายสัตว์ที่ยังมีชีวิตสำหรับฆ่าเพื่อเป็นอาหารโดยการฆ่าชีวิตผู้อื่น เพื่อบำรุงบำเรอชีวิตตน 4.มชฺชวณิชชา หมายถึง การค้าขายน้ำเมา รวมถึงยาเสพติด สารเสพติด ให้โทษประเภทต่างๆ สติสัมปชัญญะ เกิดความประมาทเลินเล่อ 5.วสฺวณิชชา หมายถึง การประกอบการค้าขาย ยาพิษต่างๆ ทรัพย์แม้จะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ ช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข แต่ในขณะเดียวกันก็อาจนำโทษภัยมาสู่มนุษย์ได้ หากปฏิบัติไม่ดีต่อทรัพย์อย่างน้อย 2 เรื่อง คือ 1) เรื่องการแสวงหา เมื่อมนุษย์ถูกความโลภครอบงำงานไม่คำนึงถึงผิดชอบชั่วดี ก็จะทำทุกอย่างได้ เพื่อเงิน แม้จะต้องทุจริตคดโกงเช่นฆ่าผู้อื่น หรือแม้แต่ทำร้ายวงศ์ตระกูลของตนเอง สุดท้ายก็ต้องประสบกับความทุกข์ เดือดร้อนต่างๆ ดังที่เป็นข่าวอยู่เนืองๆ 2) เรื่องการใช้สอย เมื่อได้ทรัพย์มาแล้ว แม้จะโดยสุจริตก็ตาม หากนำไปใช้ในทางที่ผิด หรือใช้ทำความชั่วก็ไม่พ้นก่อทุกข์ให้กับตนเอง ก่อความเดือดร้อนให้กับคนอื่นแม้กระทั่งทำลายความมั่นคงของชาติเป็นต้น เงินก็กลายเป็นของให้โทษเหมือนงูพิษที่คอยฉกกัดให้ได้รับอันตรายอยู่นั่นเอง

5. หลักธรรมที่ส่งเสริมให้มีการออมทรัพย์

จากการทำกิจกรรมสัจจะออมทรัพย์ชักชวนคนให้มาออมทรัพย์เอาเงินมาฝากเป็น
ทรัพย์ภายนอก ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการฝึกฝนให้คนมีทรัพย์ภายใน คือเป็นการฝึกให้คนมีสัจจะ
มีสัจจะที่จะนำเงินมาฝากทุกเดือน มีสัจจะที่ไม่มีความระแวงต่อกันไว้ใจซึ่งกันละกัน เป็นการฝึก
ให้คนมีทมะ มีการขมใจต่อกิเลสที่เข้ามาช่วยๆ ที่ให้อยากได้อยากใช้จ่ายเป็นการฝึกให้คนมีขันติ มี
ความอดทนที่จะเก็บหอมรอมริบ อดทนในการทำงานเพื่อแลกกับเงิน เป็นการฝึกให้คนมีจาคะ
มีการเสียสละที่จะมาทำงานร่วมกัน มีความเสียสละความสุขส่วนตัวเสียสละสิ่งที่ตนอยากได้ ซึ่ง
ตรงกับหลักสามัคคี หลักธรรม คือ สังคหวัตถุ 4 มี

1. สัจจะ ความสัตย์ซื่อต่อกัน ความซื่อสัตย์นำมาซึ่งความไว้ใจต่อกัน ไม่ระแวงกัน
2. ทมะ ความรู้จักข่มจิตของตน ไม่ทำให้เกิดโทษะทำการผิดพลาดในการตัดสินใจ
3. ขันติ ความอดทน ความอดทนทำให้งามยาก งานลำบากสำเร็จ
4. จาคะ สละให้ปันสิ่งของของตนแก่คนที่ควรให้

ธรรม 4 ข้อนี้ มีประโยชน์ แก่เหตุแห่งความเห็นแก่ตัว เมื่อคนเห็นแก่ตัวเพราะติดอยู่ใน
วัตถุนิยมจึงแย่งอาหารการกิน แย่งถิ่นกันอยู่ แย่งคูกันนอน แย่งอำนาจกันเป็นใหญ่ เมื่อมีธรรม
ข้อสัจจะมีความจริงใจต่อตนเองและผู้อื่น จึงไม่มีใจที่จะคิดไปแย่งของของคนอื่น มีทมะรู้จักข่มจิตข่ม
ใจไม่ไปแย่งอาหารการกิน แย่งถิ่นที่อยู่ของผู้อื่น คู่นอนของผู้อื่น อำนาจของผู้อื่น ผู้อื่นก็ไม่ต้องกลัว
ไม่ต้องระแวงเราเราเองก็ไม่ต้องไประแวงคนอื่น ถ้ามีธรรมข้อขันติแล้วเราสามารถที่จะอดทนต่อ
สิ่งที่เราอยากจะได้ของคนอื่นไม่ว่าจะเป็นอาหารที่อยู่ คู่นอน อำนาจของผู้อื่น คนอื่นก็ไม่ระแวง
เรา เราก็ไม่ระแวงกลัวคนอื่นและถ้าเรามีธรรมข้อจาคะ เราพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ตนเพื่อ
คนอื่น ดังนั้นธรรม 4 ข้อนี้ จึงกล่าวได้ว่าสามารถทำให้คนลดความเห็นแก่ตัว มีความเสียสละเพื่อ
ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหัวใจของกิจกรรมสัจจะออมทรัพย์ แก้ปัญหาการเป็นหนี้สิน สร้างความ
สงบสุขให้แก่ชุมชน

นอกจากนี้กิจกรรมสัจจะออมทรัพย์พัฒนาไปสู่การออมอริยทรัพย์ ด้วยการบำเพ็ญ
บารมี 10 ประการคือ

1. ทาน สะสมปลูกฝังใจให้รู้ซึ่งเสียสละ
2. ศีล สะสมปลูกฝังใจให้กันสังวรระวังจากความชั่ว
3. เนกขัมมะ สะสมปลูกฝังใจให้หนีออกจากความวุ่นวาย
4. ปัญญา สะสมปลูกฝังใจให้รอบรู้รอบด้าน ดูแลกายและใจตนเองได้
5. วิริยะ สะสมปลูกฝังใจให้มีความเพียรไม่หยุดอยู่กับที่ในการทำความดีได้ไม่หยุดหยั่ง
6. ขันติ สะสมปลูกฝังใจให้มีความอดทนอดกลั้นต่อทุกสิ่งทุกอย่าง
7. สัจจะ สะสมปลูกฝังใจให้มีสัจจะมีความจริงทุกสถานการณ์
8. อริชฐาน สะสมปลูกฝังใจให้มีจุดหมายเป้าหมายปลายทางชีวิตที่ชัดเจน
9. เมตตา สะสมปลูกฝังใจให้มีความรักความเมตตา
10. อุกเบกขา สะสมปลูกฝังใจให้มีการปล่อยวางรู้จักปล่อยวาง

เมื่อสะสมบารมี 10 ไว้ในใจ บารมีธรรม 10 นี้จะช่วยเราให้มีความสุขได้คือ ยามใด
ที่ต้องให้ต้องเสียสละ ก็ให้ก็สละ ยามใดที่ต้องสังวรระวังจากความชั่ว ก็ห้ามใจได้ ยามใดต้องการ

นอกจากความวุ่นวาย ก็ปลิดออกห่างได้ ยามใดต้องการปัญญาตุรุษรักษาตนและสังคม ก็มีความรู้
ดูแลตนและสังคมได้ ยามใดต้องใช้ความเพียร พร้อมทั้งจะลงมือทำทันที ยามใดที่ต้องอดทน ก็
มีความอดทน ยามใดที่ต้องการสัจจะ ก็มีสัจจะไม่ผิดคำ ยามใดที่ต้องการรู้ชัดในจุดยืนและจุด
หมาย ก็เห็นชัดในจุดยืนจุดหมายไม่เปลี่ยนแปลง ยามใดต้องใช้ความรักความเมตตา ก็มีความ
รักความเมตตาให้ ยามใดต้องปล่อยวาง ก็ปล่อยวางได้ทันที

การทำงานกับชุมชนของผู้เขียนที่ผ่านมา ได้ใช้หลักธรรมบารมี 10 ข้อนี้ จึงทำงานได้
อย่างมีความสุข ถึงเวลาเสียสละก็สละ ถึงเวลาสังวรระวังก็ทำใจได้ ถึงเวลาที่จะออกห่างจากสิ่ง
ที่เป็นอาหารท้ออาหารตาทำให้หลง ก็ออกห่างได้ ถึงเวลาที่ต้องใช้ปัญญา ก็ดูแลเอาตัวรอดได้ ถึง
เวลาที่ต้องใช้ความเพียร ก็ทำได้ไม่หยุดหยั่ง ถึงเวลาที่ต้องอดทนก็ใช้ความอดทน ถึงเวลาที่ต้อง
รักษาสัจจะก็ทำตามสัจจะที่ให้ไว้ ถึงเวลาแสดงจุดยืนก็ทำตามจุดยืนที่ให้ไว้ยึดมั่นในอุดมการณ์
ไม่เปลี่ยนแปลง ถึงเวลาแสดงความความเมตตาต่อเพื่อนร่วมโลก ก็แสดงออกทำให้ดูอยู่ให้เห็น
ถึงเวลาอัจนหมดปัญญาที่จะเยียวรักษาได้ก็ทำใจปล่อยวาง การดำเนินชีวิตบนเส้นทาง
การทำงานให้สังคมทำงานด้วยการบำเพ็ญบารมี 10 ประการ จึงทำงานด้วยความรู้สึกที่มีความสุข
ถ้าอยากให้ชุมชนมีความสุขก็ต้องส่งเสริมให้คนในชุมชนได้บำเพ็ญบารมีธรรม 10 ประการ ตาม
ที่กล่าวมา การสะสมบารมีธรรม 10 ประการ ก็เหมือนกับการสะสมทรัพย์ ถ้าเราสะสมทรัพย์ไว้
แล้ว เรานำออกมาใช้ได้ทันที ฉันทใด ถ้าเราสะสมบารมีธรรม 10 ประการไว้ในใจ เราก็สามารถนำ
ออกมาใช้ได้ทันที ฉันทนั้น ทุกวันนี้ที่คนเรามีความทุกข์ไม่สามารถดูแลตัวเองได้ ก็เพราะขาดการ
สะสมบารมีธรรม 10 ประการนี้ไว้ในใจ เมื่อเกิดปัญหาจึงไม่สามารถแก้ปัญหาชีวิตได้ ถึงคราว
สละก็สละไม่ได้ ถึงคราวหักห้ามใจจากความซัดก็ห้ามใจไม่ได้ ถึงคราวใช้ปัญญา ก็อัจนปัญญา
ถึงคราวอดทนก็ทนไม่ได้ ถึงคราวแสดงจุดยืนก็ไม่มีจุดยืน ถึงคราวเมตตา ก็เมตตาไม่ลง ถึงคราว
ปล่อยวางก็ปล่อยวางไม่ได้

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นพุทธวิธีในการแก้ปัญหาชุมชนและประเทศชาติให้มีความสุข
ด้วยการออมทรัพย์ภายนอกและการออมทรัพย์ภายใน ที่เรียกว่าอริยทรัพย์ มี 7 คือ 1) ศรัทธา
เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ 2) ศีล รักษาศีลทั้งกาย วาจา ใจ 3) หิริ ความละอายบาป 4) โอตตปปะ ความ
สะดุ้งกลัวบาป 5) พาหุสัจจะ ความเป็นคนมีข้อมูลมาก 6) จาคะ มีความเสียสละ พร้อมเสียสละ
7) ปัญญา รอบรู้สิ่งที่มีประโยชน์ และไม่มีประโยชน์

บทสรุป

ชาวพุทธต้องสร้างทัศนะที่ดีต่อการมีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์ ทำความเข้าใจในความ
หมายของทรัพย์ที่ทรัพย์คืออะไร มีประโยชน์มีความจำเป็นต่อชีวิตของเราอย่างไร เมื่อรู้ความ
หมายความจำเป็นและประโยชน์เราควรศึกษาเรียนรู้ที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับทรัพย์อย่างถูกต้อง
เพื่อไม่ให้ตกเป็นทาสของมัน ในทางพระพุทธศาสนาได้มีแนวทางที่ชัดเจนอยู่แล้วว่าจะเข้าไป
เกี่ยวข้องกับอย่างไร มีทั้งข้อห้ามและข้อควรปฏิบัติต่อทรัพย์ในการดำเนินชีวิตให้แก่มนุษย์ ทั้งที่
เป็นทรัพย์ภายในและภายนอก แต่มนุษย์ปัจจุบันให้ความสำคัญแค่ทรัพย์นอกเท่านั้นจึงทำให้
โลกวุ่นวายไม่รู้จบ

ถ้ามนุษย์ได้ให้ความสำคัญแก่ทรัพย์ภายในคืออริยทรัพย์ 7 คือ 1) ศรัทธา เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ 2) ศีล รักษาศีลทั้งกาย วาจา ใจ 3) ทิริ ความละเอียดรอบคอบ 4) โอตตัมปะ ความสะดุ้งกลัวบาป 5) พาหุสัจจะ ความเป็นคนมีข้อมูลมาก 6) จาคะ มีความเสียสละ พร้อมเสียสละ 7) ปัญญา รอบรู้สิ่งที่มีประโยชน์ และไม่มีประโยชน์ จะทำให้โลกนี้น่าอยู่ มีความสงบสุขไม่สับสนวุ่นวายอย่างทุกวันนี้.

บรรณานุกรม

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2526). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525**. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2545). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.
- พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2547). **ศาสนาอะไรเป็นศาสนาประจำชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : พระศิวการพิมพ์.
- บัญญัติ สุชีวะ.(2530). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะทรัพย์**. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- อาทร เอกอรรถพร.(2546). **อำนาจการเงินให้เป็น**. กรุงเทพมหานคร: เม็ดทรายเพ็ริ์นตั้ง.
- พระมหาฐานันดร เขมปัญญา.(2554). **“เอกสารสรุปการปฏิบัติงานปี พ.ศ.2554”**. เชียงใหม่ : โครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต เชียงใหม่.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2538). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- David Hume. (1937). **“of Money” in The Money and Banking**. Selected Reading, edited by A.A. Walters. Great Britain : Richard Clay Ltd.